

kort & krachtig

leesvoer

Spiegel

In januari verscheen het eerste nummer van een nieuw tijdschrift *Spiegel*. Het is een tijdschrift voor onderzoek en ontwikkeling op het terrein van de didactiek van het moedertaalonderwijs en van de opleiding tot leraar in de moedertaal. Dit betekent, dat het blad zich in eerste instantie richt op mensen die werken of studeren aan de universitaire of nieuwe lerarenopleidingen of in de verzorgingsstructuur. Ook de belangen van andere geïnteresseerden, vakdidactici van andere vakken, onderwijskundigen, leraren aan PA's en KLOS's en leraren/leraresen in de praktijk, wil de redactie echter in het oog houden door bijdragen te ontlokken aan deze groepen.

Interessant is te weten wat voor typen bijdragen de redactie wenst te publiceren:

- onderzoeksverslagen en theoretische analyses
- verslagen van ontwikkelingswerk, gevolgd door reflectie
- verslagen van gegeven onderwijs, met name in de opleidingen, gevolgd door reflectie
- beschouwingen over vakdidactische vraagstellingen
- verslagen van door studenten verricht onderzoek
- beschouwingen naar aanleiding van vakdidactische ontwikkelingen in het buitenland en naar aanleiding van congressen, conferenties, e.d.

Spiegel is het blad van de enkele jaren geleden

opgerichte Vereniging voor de Didactiek van het Nederlands (VDN). In de redactie zitten Helge Bonset, Jan Griffioen, Jan Sturm (alle drie werkzaam op universitaire lerarenopleidingen), Johan Eimers (werkzaam op een nlo en oud-hoofdredacteur van Moer) en Albert Kamer (werkzaam bij de Stichting voor de Leerplanontwikkeling). Het eerste nummer biedt:

- een artikel van Jan Griffioen over object, doelstelling en methode van onderzoek in de universitaire lerarenopleiding;
- twee artikelen over het voor en tegen van ontleedonderwijs à la Paardekooper op het Moller-instituut in Tilburg (nlo);
- een artikel van Sieb Kemme over de rol van taal in het wiskunde-onderwijs;
- een rubriek Kritiek, Commentaar, Beschouwing, met hierin een bijdrage van Helge Bonset over normale functionaliteit;
- een rubriek Boekbespreking met hierin een korte bespreking van *Moedertaalonderwijs in ontwikkeling* van de Leidse Werkgroep Moedertaal-didactiek.

Een jaarabonnement op Spiegel omvat drie nummers van 60 à 100 pagina's. Een abonnement, dat tevens lidmaatschap is van de VDN, kost f 47,50; een los abonnement kost f 65,-.

Deze bedragen dient men bij vooruitbetaling over te maken op postgiro 2289133 t.n.v. Penningmeester van de VDN, p/a Herenstraat 37, Werkhoven.

LOBO-uitgaven

De Projectgroep LOBO (Leerplanontwikkeling voor de Opleiding tot Leraar in het Basis-Onderwijs) geeft met de regelmaat van de klok zogenaamde B-delen uit. Dat zijn uitwerkingen of onderbouwingen van het *Modelonderwijsleerplan PABO* (A-deel) van deze SLO-projectgroep. Opleiders die ook Neerlandicus zijn, mogen van de uitgaven tot nog toe in ieder geval niet missen:

- *Taalbeschouwing in de opleiding* (f 4,-)
- *Kijk op (taal)onderwijs 1* (f 3,50)
- *Praten met jonge kinderen* (f 3,50)
- *Waarden en normen bij intercultureel opleiden* (f 4,-)
- *Aanzetten tot thematisch opleidingsonderwijs* (f 4,-).

Deze B-delen zijn te bestellen bij: de SLO-winkel, Postbus 2041, 7500 CA Enschede.

Taalbeschouwing in de opleiding door Peter Dekkers is voor sommige VON-ners een bekend stuk. Want het werd — in een vóórversie — gebruikt bij een ledenvergadering van de Vereniging.

Het lijkt in eerste instantie een typisch vakmatig B-deel. Maar toch zou dit B-deel ook voor niet-Neerlandici interessant kunnen zijn als voorbeeld van deelwerkplanontwikkeling. Zonder dat het hier nu gaat om een hapklare brok instituutswerkplan is het toch vooral praktisch. Het gaat in op één van de hete hangijzers van het moderne onderwijs: de kwestie van het grammatica-onderwijs.

Dit B-deel is tegelijkertijd een toepassing van hetgeen in het A-deel van het Modelonderwijsleerplan staat over de integratie van leerervaringen van studenten (integratie van theorie en praktijk, beroepsvormende en persoonsvormende aspecten, vakkenintegratie en longitudinale plannen van leerervaringen), thematisch-cursorisch onderwijs, sekseroldoorbrekend onderwijs, leren reflecteren, etc.

De zeer uitgebreide literatuurlijst geeft de lezer de mogelijkheid zichzelf verder te oriënteren in taalbeschouwing in de opleiding.

Praten met jonge kinderen door Peter Dekkers en Henk Figuee.

In de propedeutische fase van de PABO zullen de studenten zich een kindbeeld, een beroepsbeeld en een opleidingsbeeld moeten kunnen vormen. Daarom hebben de auteurs van dit B-deel een programma voor een week of zes gemaakt voor eerstejaars, die de OK of PA of PABO zijn binnengekomen.

Dit programma wordt voorafgegaan door gedachten over de oriëntering, en met name over het doel en de opzet van dit blok opleidingsonderwijs. Vervolgens kaarten de auteurs hun materiaal aan: de televisieserie *Sesamstraat* is hun didactisch uitgangspunt. Met dit materiaal doen zij praktijksuggesties voor minimaal een week of zes. Daarbij wordt informatie steeds afgewisseld met stagevoorbereiding, stage-uitvoering en stageverwerking. Een hoofdstuk over uitbouw van het programma en varianten sluit dit B-deel af.

Kijk op (taal)onderwijs I door Peter Dekkers en Ada Kwakman.

In het basisonderwijs werken leraren op tal van verschillende manieren. Bij het taalonderwijs kunnen we dat heel goed zien. In de ene klas

krijgt de leerling totaal cursorisch taalonderwijs voorgeschoteld; in een andere klas zoveel mogelijk thematisch (taal)onderwijs. Op de ene school werkt men voornamelijk klassikaal; op een andere werken de kinderen van verschillende leeftijden samen. In het ene schoolwerkplan zit veel dramatische expressie; in het andere nauwelijks. Soms zijn die verschillen heel duidelijk; soms ook zijn ze aanwezig in het 'verborgen leerplan'. Meestal zijn al die varianten legitiem. Ze vinden hun oorzaak in verschillen in opvattingen tussen scholen en leraren.

Opvattingen over taal, over onderwijs en opvoeding, en over de functie van het onderwijs kunnen heel erg uiteenlopen.

Op weg naar volwassen vakmanschap is het van belang dat studenten zich bewust worden van die onderwijsvarianten en van de onderliggende oorzaken. Zeker aan het eind van de opleiding moeten zij in staat zijn om enigszins verantwoorde keuzen te maken.

Kijk op (taal)onderwijs I geeft praktijkideeën voor het eind van de opleiding, aangaande het bovenstaande. Het is gebaseerd op een samenwerkingsprogramma (van onderwijskunde en Nederlands) op de pedagogische academie St. Jozef te Zeist. De auteurs hebben dit eerste deel 'Visie op (taal)onderwijs' genoemd. Over een half jaar zal het aansluitende deel 'Aspecten van de schoolwerkplanontwikkeling' verschijnen.

Waarden en normen bij intercultureel opleiden door Annelies Dekkers en Jos van der Laan.

'Een leraar basisschool zal zelf intercultureel moeten kunnen denken, voelen en handelen' staat er in het A-deel van het Modelonderwijsleerplan PABO te lezen. Daarvoor is nodig:

- bewustzijn van eigen cultuurgebonden waarden en normen
 - kennis en inzicht in de verschillende wijzen waarop mensen in Nederland die ervaren
 - kennis en inzicht in de verschillende gewoonten, culturen en onderwijsvormen van groepen in Nederland
 - kennis en inzicht in maatschappelijke emancipatiebewegingen
 - inzicht in oorzaken van discriminatie
 - waardering van anderen in hun eigen cultuur.
- De ontwikkeling van een dergelijk intercultureel vakmanschap vraagt om een opleiding waarin de beroepsvormende en de persoonsvormende aspecten in hoge mate geïntegreerd zijn.

In het B-deel 'Waarden en normen bij intercultureel opleiden' is vanuit de ervaringen aan de Pedagogische Academie St. Jozef te Zeist beschreven, hoe in de toekomstige PABO gewerkt zou kunnen worden aan de vorming van intercultureel vakmanschap in de zin van het Modelonderwijsleerplan PABO. Er wordt een programma in beschreven, waarbij de studenten vooral op eigen niveau over waarden en normen nadenken. Deze praktijkuitwerking laat ook zien, hoe informatie kan bijdragen aan de verdieping van het inzicht in jezelf en anderen.

Aanzetten tot thematisch opleidingsonderwijs
door Henk Figuee.

In het Modelonderwijsleerplan PABO (A-deel) is duidelijk gekozen voor de ontwikkeling van het *persoonlijk* vakmanschap van studenten.

Eén van de daaruit voortvloeiende consequenties is, dat het opleidingsonderwijs ook thematische momenten behoort te hebben.

Heel wat opleiders zijn voorstander van thematisch onderwijs, vooral wanneer het gaat om basisonderwijs. Maar tegelijkertijd kunnen we constateren dat slechts in een beperkt aantal instituten aan thematisch opleiden gedaan wordt. Kennelijk is het voor opleiders moeilijk hun eigen opvattingen in het opleidingsonderwijs gestalte te geven.

Dit B-deel geeft adviezen voor het invoeren van thematisch opleidingsonderwijs. De auteur schetst aan de hand van zijn ervaringen in de PA Jan van Nassau een te volgen strategie. Het gaat hierbij niet zozeer om de inhoud van zijn voorbeeld ('Kind en beïnvloeding'), maar veel meer om de organisatorische aspecten van het beginnen met thematisch opleiden.

Onderwijs, medezeggenschap en verandering

De Volkshogeschool Bergen organiseerde op 6 november een studie- en uitwisselingsdag over medezeggenschap. Aanleiding hiertoe was het tot stand komen van de Wet op de Medezeggenschapsraad. Voor die dag waren leerlingen, ouders, onderwijsgevers en anderen die zich betrokken voelden bij onderwijs uitgenodigd.

In het welkomstwoord werd ingegaan op de twee werelden die er in het onderwijs lijken te zijn wat betreft veranderingen: die van de praktisch betrokkenen en die van de beleidsmakers. Anders gezegd: boven wordt niet gehoord wat in de

praktijk wordt uitgevonden en in de praktijk voelt men zich overvallen door het beleid. De invoering van de medezeggenschapsraad garandeert geen medezeggenschap in de school, zeker niet als medezeggenschap wordt uitgelegd als 'het bestuur een handje helpen', zoals een lespakket voor leerlingen het omschreef.

Het doel van de contactdag te Bergen was dan ook het uitwisselen van wat medezeggenschap in het onderwijs kan inhouden, hoe daar aan gewerkt wordt en hoe de wettelijke voorschriften daarvoor gebruikt kunnen worden.

Mensen van drie scholen, die werkten aan medezeggenschap, vertelden aan de deelnemers wat er op hun school gebeurde. Aan het woord kwamen achtereenvolgens: De Visser 't Hooft-school uit Hoorn, een gewone zesklassige lagere school die samenwerkte met een tweeklassige kleuterschool, de nieuwe Skool uit Alkmaar, een school voor kleuter- en lager onderwijs die in 1982 van start ging en de Fregatmavo uit Zaandam. De drie 'portretjes' bestonden uit enthousiaste verhalen over inhoudelijke veranderingen op school, de intensieve samenwerking tussen leerlingen, ouders, onderwijsgevers en andere betrokkenen en de praktische organisatie daarvan.

Hierna hield N. Lagerwey, hoogleraar in de onderwijsinnovatie een rede getiteld: Medezeggenschap mooi ... maar het gaat om ander onderwijs. Het was een zinvolle studiedag voor iedereen die medezeggenschap serieus neemt. Het verslag is te bestellen voor f 4,60; overmaken op giro 353693 t.n.v. Volkshogeschool Bergen, onder vermelding van Verslag MZ. Naast de letterlijke teksten van de inleidingen en de groepsverslagen bevat het praktische informatie zoals bijvoorbeeld een notarisacte van de oprichting van de nieuwe Skool uit Alkmaar. Daarnaast is er een informatiemap te bestellen waarin niet alleen gegevens over de wet zijn opgenomen maar ook praktijkverhalen vanuit verschillende invalshoeken uit de school. Dit mapje kunt u in uw bezit krijgen door eveneens f 4,60 over te maken op bovengenoemd gironummer, onder vermelding van Informatiemap MZ.

Iedereen die verder wil werken aan medezeggenschap/onderwijsverandering en behoefte heeft aan ondersteuning kan contact opnemen met: Volkshogeschool Bergen, Postbus 94, 1860 AB Bergen, tel. 02208 — 4541, vragen naar Aske Quant. Bij voldoende belangstelling zullen verschillende vervolgvactiteiten worden georganiseerd.